

i

Gloriejaren in Soesterberg

Zijn glorie tijd kende Boltini in Soesterberg zestig jaar geleden. Hij had het verouderde café-restaurant De Eendenhof aan de Amersfoortsestraat opgekocht, waar achter de winterstalling van zijn circus stond. „Hij bouwde in de kortste keren zijn winterresidentie uit tot een drukbezocht beatcentrum El Paradiso met optredens van grote, landelijk en internationaal bekende, popsterren. Het aantal bezoekers liep op van enkele tientallen tot duizenden in het weekend”, aldus Jan de Mos van de Historische Kring. Hij wist Rob de Nijs, Johnny Lion, Bill Haley en Dave Berry te contracteren, vaak voor een heel seizoen. Bij een jubileum kwam zelfs Vera Lynn over, de legendarische zangeres voor het geallieerden aan het front. „Het verdiende geld stak hij in zijn droomwens: het grootste circus van Europa. Dat bleek op den duur een bodemloze put”, aldus De Mos. Onder druk van de opkomende televisie liep het circusbezoek terug. Hij kwam met een vernieuwingen als een hydraulisch systeem, waarmee een tent voor 7000 man in een nacht kon worden opgezet. In 1966 kocht hij ook Huis ten Halve in Soesterberg. Hij verbouwde dat pand tot een minder succesvolle circusacademie met horeca. Tot overmaat van ramp brandde zijn winterresidentie in 1971 tot de grond toe af en vertrok hij naar Rhenen.

Circus Boltini in de gloriejaren zestig. FOTO'S STICHTING HISTORISCHE CIRCUS UITGAVEN

Boltini in 1954.

„SS-jager Hans Knoop was onze grote vriend”, aldus Pammy Boltini. FOTO CASPAR HUURDEMAN

De winterstalling in Soesterberg.

LEVENSVERRHAAL Vroegere circusdirecteur zat vol schavuitenstreken

Toni Boltini balanceerde altijd op randje

“Hij ontworstelde zich aan zijn vader die losse handjes had en voor de Duitsers was

“Ik was stapelverliefd en liep als jong meisje van huis weg voor hem

“Uit protest liet hij olifanten met spandoeken lopen op het Haagse Binnenhof

“Ik heb een leuk leven gehad en mis mijn grote liefde nog steeds

Achttien jaar na zijn dood is de herinnering aan legende Toni Boltini nog springlevend in het circuswereldje. Toch was het toppunt van zijn roem zo'n 60 jaar geleden met zijn winterresidentie in Soesterberg, waar olifanten door de straat liepen. De plaatselijke Historische Kring dook in zijn verleden. Ook zijn 68-jarige weduwe Pammy, met wie hij 33 jaar in leeftijd scheelde, blikt terug op zijn roerige leven vol schavuitenstreken.

Jetty Claus
j.claus@medialhuis.nl

Naarden ■ Op oudere leeftijd liep Toni Boltini, indertijd het gezicht van het Naardense pretpark Oud-Valkeveen, met zwart geveerd haar, gesoigneerd gekleed in een wit pak met cowboyachtige glimmende versierselen. Hij was een charismatische man, maar ook controversieel vanwege zijn kat-en-muisspel met de fiscus en zijn vermeende foute oorlogsverleden.

De man met het rijzige gestalte werd in 1920 als Antonius Akkerman geboren onder de rook van Eindhoven in een familie van variëteertiesten op de kermis. Het was armoe troef in het rooms-katholieke gezin met negen kinderen. Toni had een Duitse opa, die Bolten heette. Dat klonk als goochelaar niet, daarom trad hij op als professor Boltini. De artiestennaam Boltini werd overgedragen op zijn vader Johan en daarna mocht Toni die gebruiken als enige van alle zoons.

Boltini had een neus voor publiciteitsstunts. Toen de verslaggever in oktober 1999 ontdekte dat op de Naardense begraafplaats Nieuw Valkeveen zijn grafsteen al klaarlag, zei hij direct 'Ik wil wel even poseren' en ging uitgebreid zitten voor de fotograaf op zijn laatste rustplaats. Het kunstwerk met een olifant, clown en dansende paarden stond er al op. Alleen zijn sterfdag - pas vier jaar later - ontbrak.

De reden voor deze wel erg onbruikelijke actie was een familieconflict over de erfenis. Hij vreesde geen fatsoenlijk grafmonument te krijgen. Zijn pretpark Oud-Valkeveen had hij twintig jaar daarvoor met een slimme fiscale truc op naam van zijn twee dochters gezet. Zijn ex-vrouw Dicky, de gezinnen van zijn dochters en Toni en zijn vrouw Pammy leefden op hetzelfde pretpark. De spanningen liepen op nadat bij de inmiddels 70-jarige Toni zoon Angelo was geboren. Zijn stiefzusters wilden de nalatenschap niet met de jongste telg delen.

„Toni leed aan de ziekte van Parkinson, maar die erfenisstrijd heeft hem qua gezondheid de das omgedaan. Hij kreeg een hartinfarct en heeft een aantal jaren als kasplantje geleefd”, aldus zijn weduwe, die hem verzorgde.

Verzetskruis

Een aantal jaren daarvoor in 1984 was er een andere zware periode in zijn leven, de ophef rond de toekenning van het Verzetsherdenkingskruis. Die onderscheiding had hijzelf aangevraagd. Er kwam protest vanuit Brabant, waar hij aan het begin van de oorlog gezien was in SS-uniform.

Boltini kon dat niet ontkennen, maar nam naar eigen zeggen al in 1941 afstand van het nationaalsocialisme. Hij kwam uit een 'fout nest'. Zijn pro-Duitse tirannieke vader was alcoholist en had losse handjes als 'sterkste man van Nederland' op de kermis. „Vaders wil was wet in die tijd, maar vrij snel ontworstelde hij zich aan hem.”

Pammy vertelt hoe haar man de familie Weiss van zigeunerorkest Tata Mirando gered heeft in de oorlog. Hun woonwagens waren platgebrand door de Duitsers en zij klopten aan bij het circus, waar zij werden opgevangen buiten het zicht van de bezetter. Het was een relatief veilige plek, omdat de Nederlandsche Kultuurkamer (opgezet door de SS'ers, red.) toestemming had gegeven om door te spelen. Op Pammy's facebookpagina is recent nog een muzikale hommage geplaatst van Sinti en Roma aan hun oorlogsheld.

De Naardense journalist Hans Knoop, die als SS-jager oorlogsmisdadiger Pieter Menten ontmaskerde, was zo geïntrigeerd door de Boltini-ophef dat hij onderzoek deed. „Hij zei wel: als ik iets vind, laat ik geen spaan van je hee. Hij werd een grote vriend van ons.” Pammy vertelt hoe Toni in de oorlog in SS-uniform de Scheveningse gevangenis inging om goochelaar Ricardo vrij te krijgen. „Hij gaf Ricardo een paar ferme klappen in het gezicht en schold hem uit. De verbouwereerde Ricardo zag dat Boltini plotseling een knipoog gaf. Die avond werd hij tot zijn verbazing zonder Duitse begeleiding met de trein naar Amersfoort gestuurd. Op het adres aangekomen, werd hij met gejuich begroet door zijn circuskameraden. Als hij het verhaal later vertelde, biggelden de tranen over zijn wangen”, zegt Pammy.

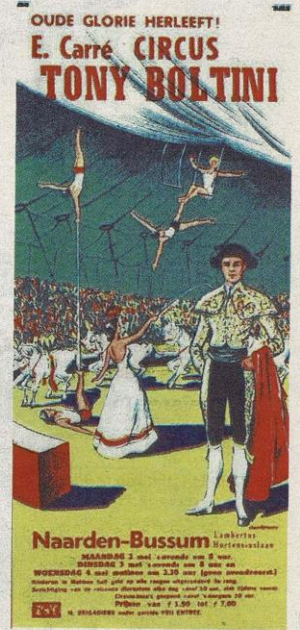
Boltini had volgens haar goede contacten met mensen van aanzien, onder wie VVD-politicus Molly Geertsema. Met NTS-baas Carel Enklaar bekookstoufde hij het plan om het grote circus met alle vrachtwagens in een nacht van Amsterdam te verplaatsen naar de tuin van Paleis Soestdijk. Daar was overdag een benefietuitzending voor Tibet op tv met Mies Bouwman. De tuinman morde na afloop over het geruïneerde gazon waar jaren werk in zat. Typerend was ook zijn reactie toen de domptreuse gewond raakte door een leeuwenaanval. De perschef wilde helpen maar Boltini schreeuwde hem toe: „Je hebt hier niets te zoeken. Ga het ANP bellen.”

Toni was nog getrouwd met Dicky toen hij begin jaren zeventig Pammy ontmoette. Zij kwam niet uit het circuswereldje. „Ik was stapelverliefd en liep als jong meisje van huis weg voor hem. Mijn vader, een legerofficier hield mijn paspoort achter toen ik met Toni naar Israël op tournee wilde. Hij moest het echter toch afgeven aan de politie, omdat ik met 21 jaar meerderjarig was.”

Pammy heeft nog tot 1980 in een circuswagen meegerisd door het land. „Maar in de piste heb ik nooit gestaan. Dat hoefde ik ook niet.” Als er problemen waren met een gemeente werd zij eropaf gestuurd om de zaak recht te breien.

Belastingenschuld

Wie met Boltini leefde, nam voor lief dat er ook weleens een deurwaarder of één ambtenaar van de belastingdienst op de stoep stond. „Ze zaten zelfs bij de kassa om het toegangsgeld mee te kunnen ne-

Poster van optreden in 1960.

men. Toni zorgde ervoor dat de publiek via een andere entree ging en zei tegen de belastinglui dat het optreden gratis was. Als ze weg waren, inde hij het geld bij de bezoekers.” De circusdirecteur leverde jarenlang strijd met belastingdienst over de afdracht van sociale premies. Hij vond het oneerlijk dat theaters gesubsidieerd werden en zijn culturele sector geen cent kreeg en alleen maar moest betalen. Uit protest liet hij olifanten met spandoeken lopen op het Haagse Binnenhof.

In 1980 was hij de strijd en het zware leven zo beu, dat hij pretpark Oud Valkeveen kocht. Het vervallen park opknappen bleek later te kostbaar. Hij besloot het te verpachten. Zijn gezondheid ging achteruit, maar met steun van Pammy boekte hij toch een financieel succes na een advocatenstrijd rond de erfenis. Zij en haar zoon kregen een maandelijkse toelage uit de pachtsom. De rechter oordeelde dat Angelo Boltini er aanspraak op kon maken, omdat Toni had gekregen op de naam Boltini.

Na zijn dood in 2003 woonde Pammy nog geruime tijd op pretpark Oud-Valkeveen. Tot zijn dochters overgingen tot verkoop. Nooit begrepen heeft zij dat de dochters het koopcontract getekend hebben. Er stond een clause in dat zij een torenhoge dwangsom moesten betalen aan de koper als het park niet vrij van rechten zou worden opgeleverd. „Ik kreeg op vrijdag een brief van de nieuwe eigenaar of ik het huis woensdag veegschon wilde opleveren. Uit vrees voor die boete hebben mijn dochters mij een afkoopsum betaald.” Daarmee heeft Pammy haar comfortabele nieuwbouwwoning buiten het Gooi gekocht. „Toni zou er erg om gelachen hebben”, weet zij. „Ik heb een leuk leven gehad en mis mijn grote liefde nog steeds”, zegt ze terugkijkend. Zij is niet meer getrouwd. Haar zoon Angelo (31), die de artiestennaam Boltini gebruikt, heeft na het gymnasium het conservatorium gedaan, treedt op en verdient zijn brood als componist.